

JÁNOSI ZOLTÁN

„Ne kényszeríts térdre”

Laudáció Kürti László életművéről

Kürti László életművét – amelyet ebben az évben a Tokaji Íróklub díjával tüntetett ki a Kuratórium – a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatal irodalom felhajtóereje emelte fel a kortárs fiatal magyar irodalom színvonalához. Ez a felhajtóerő három fókusz: a Nyíregyházi Főiskola Ampha-köre, a homokhalmok fölé emelkedő SZIRT, azaz a Szabolcsi Írók Társasága, majd a Vörös Postakocsi és a Partium című folyóiratok köré szerveződött. Abból a közös célból, hogy együtt és külön-külön is egy keserű, belső gyarmati múlttal, folyamatos gazdasági gondokkal, szegénységgel küszködő peremvidék új szellemiségét fogalmazzák meg, s emeljék a nemzeti irodalom friss látóterébe, bármilyen nehéz, sőt olykor képtelenségnek látszó feladat is ez. Mert bizony nem mindegy, hogy a magyar világváros közvetlen vonzásteréből, vagy erős és fényes irodalmi múlttal rendelkező városból – Szegedről, Pécsről, Debrecenből – kezdi valaki az irodalmi pályáját, vagy, mint Kürti László, Mátészalkáról, amely kisváros még ma is, jobbára az agyonszurkált, sőt baltával is fejbecsapott Gacsaj Pesta balladájáról híres, holott a hollywoodi filmiparnak is nagy személyiségeket adott; és a Trianon utáni Magyarország területét tekintve ebben a városban volt először közvilágítás. De az eddig négy kötetet publikált, a Jelenkor, Magyar Napló, Élet és Irodalom, Tiszatáj, Bárka, Új Forrás, Parnasszus, Mozgó Világ, Hitel és más fórumokon egyforma közvetlenséggel otthonra talált költő, filozófus, testnevelő tanár és filológus Kürti László, éppen úgy, ahogyan e kontrasztos foglalkozásokat a személyiségébe oldó ereje, nem sokat törődik ezekkel a negatív konvenciókkal.

Egy új, az irodalomban kigyúló erős szatmári „közvilágítás” fényeként olyan természetesen írta be ma-

gát a kortárs fiatal irodalom erős vonulatába, mintha a ma Mátészalkájáról ez lenne a legtermészetesebb és a legkönnyebb művészi gesztus. S lehetett is, mert hogy így történt mindez, abban Kürti Lászlót széles körű és nem csupán irodalmi műveltsége, hanem a bölcséletet, a művészetet és a fizikum életre szava-
zó örömét egyesítő szemlélete segítette, amely jóval tágabbra vonta azt a horizontot, amely a szabolcsi szakadékok mélyéről, Mátészalkáról egyébként a világról látható lenne. Sőt verseiben alig van konkrétan helyi, lokális vonás, a helyi értékeket folytonosan a nemzeti és az európai közérzet értékterébe helyezi át, noha ars poeticája egyértelműen ehhez a világhoz kötődik. „Húsz éve írok – vallja –, de azt sokkal

Díjátadás (Sáray Ákos felvétele)

régebről tudom, hogy a szegénységben sokkal több a tartalék: praktikum, kreativitás, aszketizmus, mint egy összkomfortos világban belátható lehetne. Évekig laktam a nagyszüleimnél százéves parasztházban, ahol nem volt fürdőszoba, ezért hóesésben, komoly mínuszokban, esőben is kertben zuhanyoztam egy ál-

talam csappal felszerelt vizes hordó alatt. Ekkoriban kezdett élehetőbb lenni a feje tetejére állított világom is.” Kürti László ebből a világból és József Attilától elindulva jutott el a tárgyiasságot és a gondolati költészetet a modern lélektan érzékenységgel és filozófiával telítő műfajokig, amelyek egyszerre képesek megjeleníteni a hangsúlyos, az időmértékkel lüktető és a szabad verses műformáiban. S az olyan – az optimizmust és a létbizalmat groteszkben fürdető – mondatokig, mint a „Hiszek a reményvesztett lovakban, a könnyelmű emberekben és az életlen vajazókések ragyogásában.”

A Kürti László versvilágát erősen átszövő ironia (amit korábban Kalász Márton meghatározónak jelölt meg e poézisben), továbbá a konkrétumok elvont gondolatkörökbe hajlítása, valamint az erős filozófiai mezők a fiatalember verseit ma számomra leginkább ahhoz a poétikai modellhez közelítik, amelyet mesterfokon Ágh István alakított ki és képvisel az új magyar költészetben.

S a minőségnek ez a mértéke vonzotta oda Kürti László líráját a Tokaji Íróklub díjához is. Kívánom, kívánjuk, hogy az íróklub jó évtized óta hűségese-

Elhangzott a Tokaji Íróklub záró rendezvényén, 2014. augusztus 15-én.

költőjét: Kürti László mátészalkai, de európai magyar költőt ez a díj is segítse hozzá a Kocsis-Hauser-, a Balázs Ferenc-, a Vörös Postakocsi- és a Litera Net-napló-díjak után költészete további értékteremtéséhez, és annak a magatartásnak a megőrzéséhez, amit

Tükörhatás című versében így fogalmazott meg: „Sorsokat bíztak rám, fájdalmasok, ingyen, / mégsem vagyok hitvány, hitszegő, áruló, / fröccsöntött istennek közt hőre lágyuló, / ne kényszeríts térdre, eleven ismerős, / hadd legyek dalnokod, te pedig néma hős.”

KÜRTI LÁSZLÓ

szándékolt baleset

*hasznot akartam húzni belőle. felélni, kizsigerelni,
életem összes kudarcát számon kérni rajta.
a tiszánál találkoztam vele legelőször, barna volt,
szélvihar tépte a nyárfák lombjait, miközben
véletlen folyók áradtak túl épp tengerekké bennem.
szemei úgy álltak keresztbe, annyi kancsal bájjal,
mint mikor órákon keresztül sodró szeretkezések
áramában vesztesz kontrollt.*

*sárló, fiatal kancák szeszélyével szaladt messzebbre
tőlem, jött vissza újra. a szagában is volt
valami a lovakéból annak a lánynak, és úgy izzadt,
mint egy lipicai, ha nyereg alatt ficáncol.
a fogatlovak fegyelme, habzó verejtéke
kiszámíthatóbb ettől a csataktól.
de ez a fajta állati szépség fanyarkás illatával
nem kényszeríthető igák, sem törvények elé.
torkomig ért már megannyi túlszabályozott
parfüm-ittas, kisszerűen emberi férfi-nő játszma.*

*érzékenyen kérdezgettem, nem tudhattam,
látja-e saját ösztönös mibenlétét. nem látta.*

zabolátlan csikó, elköteleződni vágyó fegyelmetlenséggel.

*azt mondta, hogy ő olyan, mint bármelyik nő.
olyan volt: nem ismerte kozmoszának szubsztanciáját,
létének legbelsőbb szabálytalan beteljesületlenségeit.*

*a közmegegyezések sükké és vakká, bányalovakká tördelik
a legszentebb tüneményeket is. mikor már úgy határoztam,
meghagyom őt a gazdátlan közgondolkodásnak, na, akkor kezdett
el szemeim tükréből nagy szomjakkal inni.*